

Журавльова Маргарита Олегівна,
кандидат психологічних наук,
судовий експерт-психолог,
заступник директора з експертної роботи
Одеського науково дослідного інституту
судових експертиз
Міністерства юстиції України
ORCID ID: 0000-0003-1569-5119

Бордан Ольга Дмитрівна,
судовий експерт-психолог Одеського
науково дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України
ORCID ID: 0000-0001-9182-2373

НЕДОЛІКИ ВІДЕОФІКСАЦІЇ ПРОЦЕСУ ОПИТУВАННЯ ДИТИНИ ТА ПОМИЛКИ ОПИТУВАЧІВ

SHORTCOMINGS IN THE VIDEO RECORDING OF CHILD INTERVIEWS AND INTERVIEWER ERRORS

Анотація. У статті проаналізовані недоліки відеозйомки процесу допиту дитини та окремі помилки опитувачів, що знижують доказове значення показів, наданих дитиною та зафіксованих у відеозапису слідчої дії. Авторами використані скріншоти з реальних відеозаписів допитів дітей, що були оброблені за допомогою штучного інтелекту – створені картини, котрі нібито намальовані маслом, і які приховують справжні обличчя учасників слідчої дії, залишаючи незмінними інші деталі процесу опитування. Такі ілюстрації, що використані в цій статті, дозволяють детально та наочно проаналізувати помилки, котрих припускаються організатори опитувань та їх учасники. Наочний матеріал статті доводить тезу, що якість обладнання кімнат для опитування та якість підготовки опитувачів в Україні є недостатньою.

Обґрунтовується необхідність використання наочного матеріалу, на кшталт використаного у статті, для детального розбору недоліків кімнат для опитувань та невдалих дій опитувачів, з метою підвищення якості опитувань. ШІ натеper є інструментом, завдяки якому можна зазирнути за залізну завісу законодавчої заборони та всім бажаючим побачити те, як проводиться слідча дія, котра має дві головні мети: 1) отримання від дитини незалежних та максимально повних свідчень щодо злочину; 2) отримання якісного відеозапису такого опитування.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, відеофіксація опитування дитини, відеозапис показань дитини, кімната для опитування дитини, «Зелена кімната», юстиція дружня до дитини.

Abstract. The article analyzes shortcomings in the video recording of child interviews and specific interviewer errors that diminish the evidentiary value of a child's statements captured on video during the investigative procedure. The authors use screenshots from real video recordings of child interviews, processed with artificial intelligence to produce oil-painting-style images that conceal the actual faces of the participants while leaving other details of the interview process

unchanged. These illustrations enable a detailed, visual analysis of the mistakes made by interview organizers and participants. The visual material supports the thesis that the quality of interview-room equipment and interviewer training in Ukraine remains insufficient.

The article substantiates the need for visual materials—such as those employed here—for a thorough examination of deficiencies in interview rooms and missteps by interviewers, with the aim of improving interview quality. AI has become a tool that allows us to peek behind the iron curtain of statutory prohibitions and enable anyone who wishes to see how this investigative procedure is conducted—one that pursues two primary goals: (1) obtaining independent and as complete as possible statements from the child regarding the crime; and (2) producing a high-quality video recording of the interview.

Key words: forensic psychological examination, video documentation of a child interview, video recording of a child's testimony, child interview room, "Green Room", child-friendly justice.

Постановка проблеми. Тема захисту інтересів дитини, що є свідком або постраждалою від злочину, є дуже актуальною у сучасному юридичному просторі. Україна вже декілька років поспіль активно розвиває юстицію, дружню до дитини [1]. Продовжують з'являтися «Зелені кімнати», спеціально облаштовані для опитування дітей у райвідділах поліції, в інших установах, окремо відкриваються цілі будівлі допомоги постраждалим дітям – «Барнахуси» [2–4].

У 2023 році створений Реєстр психологів, що пройшли певну спеціальну підготовку та можуть брати участь у слідчих діях, зокрема й в опитуванні дітей [5].

Заразом автори статті вважають, що Україна на шляху розвитку юстиції, дружньої до дитини, стикнулася з величезною й дуже типовою помилкою – кількість отримала перемогу над якістю. Наприклад, зараз в Реєстрі близько 496 психологів, але якість опитувань в Україні все ще не на належному рівні. Зі шпальт ЗМІ постійно лунають повідомлення про відкриття чергової кімнати для опитування дитини, де ми бачимо м'які крісла, іграшки, гарні шпалери та відеокамери, котрі повинні фіксувати процес опитування. Слідчий відділ або черговий «Барнахус» отримують схвальні відгуки від керівництва або закордонних донорів, тому що світлина нової кімнати зазвичай дійсно виглядають дуже гарно. Заразом експерти-психологи, котрі пізніше отримують відеозапис опитування дитини з такої кімнати, будуть вимушені надати висновок про невідповідність умов опитування критеріям незалежності показів, або взагалі відмовити у проведенні експертизи, тому що відеозапис опитування не дозволяє її провести.

Метою цієї статті є аналіз помилок в організації процесу опитування дитини на достовірних світлинах з відеозаписів слідчих дій. Відповідні світлина були оброблені за допомогою штучного інтелекту, котрий перетворив їх у картини, нібито намальовані маслом. Завдяки такому перетворенню обличчя учасників слідчих дій стали невпізнаними, але всі інші деталі слідчої дії збереглися незмінними. Тобто натеper з'явився інструмент, завдяки якому можна

зазирнути за залізну завісу законодавчої заборони та всім бажаючим побачити те, як проводиться слідча дія, котра має дві головні мети: 1) отримання від дитини незалежних та максимально повних свідчень щодо злочину; 2) отримання якісного відеозапису такого опитування, за результатами аналізу якого ані у експерта-психолога, ані в суду не виникне сумнівів щодо незалежності показань дитини та справжності подій, про які вона розповідає (або навпроти – відеозапис буде яскраво демонструвати ознаки фантазування з боку дитини).

У кожній експертизі відеозапису слідчих дій експерти-психологи прописують вимоги, щодо якості відео, котре надається на дослідження, а саме такі вимоги: висока якість відеоматеріалу, зображення обличчя свідка (потерпілого, обвинуваченого) в анфас, з одночасною зйомкою тіла (до поясу) та рук, з обов'язковою можливістю відслідковувати невербальні прояви на обличчі свідка. Якщо зображення включає всю фігуру в цілому, то бажана окрема відеозйомка обличчя; якщо аналізується комунікативна взаємодія відразу 2 людей, то необхідним є зображення їх двох, одночасно у фокусі відеокамери, або додаткова зйомка кожної особи окремо. При визначенні того, чи здійснювався на підекспертну особу тиск, необхідним критерієм є зйомка особи, яка бере участь у комунікативній взаємодії (слідчого, адвоката, інтерв'юера), а також панорами приміщення (місцевості), де відбувається слідча дія, для встановлення осіб, які беруть участь у слідчій дії, та їх розташування.

Про помилки опитування автори статті неодноразово вказували у своїх публікаціях [6–11]. Водночас система юстиції, дружньої до дитини, продовжує відкривати нові гарні кімнати для опитування, штампуючи чергові приміщення, котрі, з високою долею ймовірності, стануть отруєною цукеркою на шляху доказування злочину.

Обґрунтуємо цю тезу далі на прикладах.

Усі помилки можна розділити на дві головні групи: помилки встановлення відеокамер та помилки опитувачів. Десять посередині між двома групами буде помилка розташування фігур у просторі, котра зазвичай обумовлена як неправильним розташуванням відеокамер, так і неправильним вибором місця для сидіння опитувачем (детальні переліки помилок див. у інших публікаціях авторів) [6–11].

На малюнках 1–8 та 10–11 яскраво видні саме помилки розташування відеокамер у «Барнахусах» та «Зелених кімнатах». Так на рис. 1–2 ми бачимо непогано облаштований простір, але відеозапис має ракурс «зверху», проводиться з великої відстані, що не дозволяє експертам-психологам побачити мімічні реакції дитини. На рис. 2 також зафіксована груба помилка опитувача – дитині запропоновано місце спиною до камери. У такому разі відеозапис опитування взагалі стає непридатним для проведення психологічної експертизи.

Рис. 1. Кімната для опитування у м. Дніпро («Зелена кімната» ДДУВС)

Рис. 2. Кімната для опитування у м. Дніпро («Зелена кімната» ДДУВС)

На малюнку 3 ми бачимо, що камера розташована достатньо близько до дитини, але водночас її обличчя, на жаль, фіксується більше частину часу у профіль або анфас. Окремо необхідно звернути увагу на незручне крісло, в якому сидить дитина, і яке не дозволяє їй почуватися розкуто.

Незрозуміло, чому багато «творців» простору для опитування дітей вважають, що крісло-мішок є вдалою ідеєю для розташування дитини. Почуватися на ньому розслаблено можна десь у домашній обстановці перед телевізором, але у напруженій ситуації опитування бачити свої коліні перед носом або знаходитися у позі напівлежачи дуже некомфортно. Хочеться запитати у тих, хто оснащує кімнати для опитування такими кріслами: чому ви не ставите такі меблі у своїх кабінетах? Ваші відвідувачі відчували б себе невимушено й по-домашньому. Мабуть, все ж таки, крісло-мішок під час серйозної зустрічі використовувати було б недоречно. Тоді пора зрозуміти, що кімната для опитування дитини – це зручне і затишне приміщення, а не майданчик

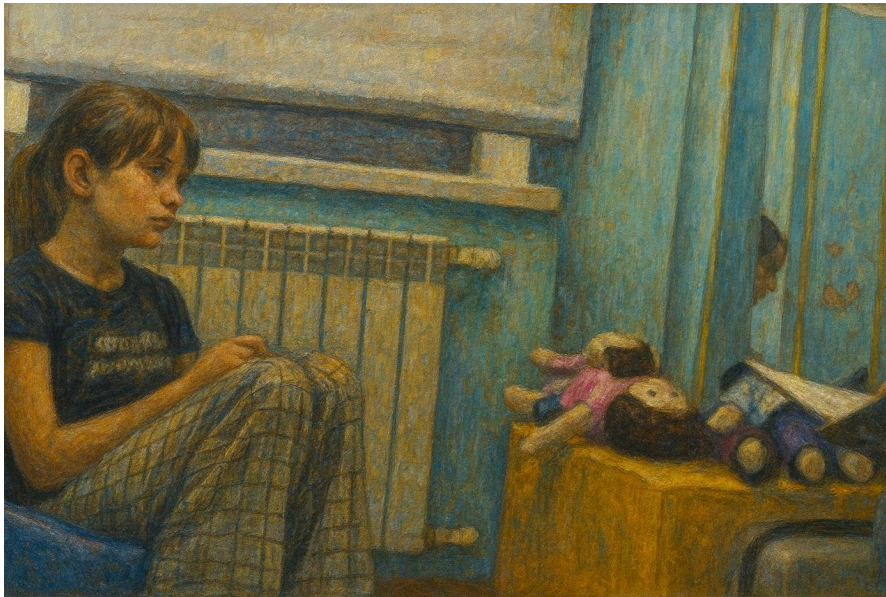

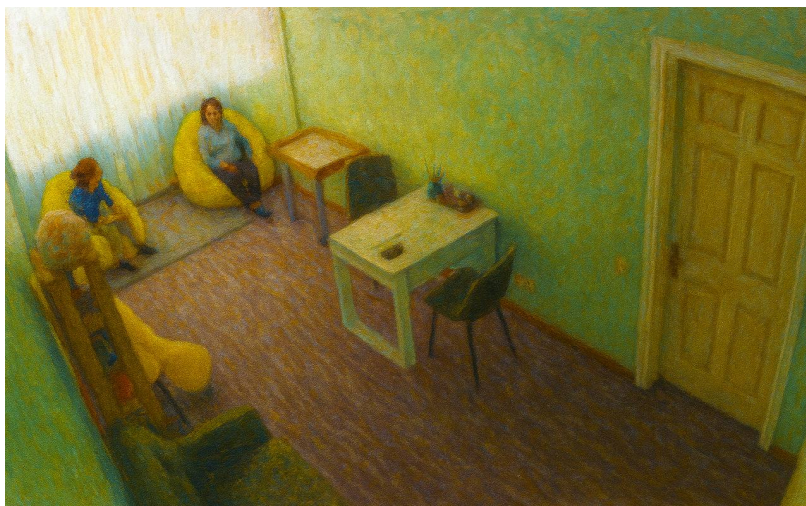
Рис. 3. «Зелена кімната» ГУНП у м. Дніпро

для ігор та відпочинку. Садити дитину на крісло-мішок під час опитування – це посилювати її напруження та ніяковіття. Це рівнозначно тому, якщо б опитувач постійно реготав та корчив смішні пики. Діти ж люблять клоунів, сміх та радощі, але чи доречно це було б у ситуації, коли дитина повинна розповісти про насильство? На думку авторів статті, крісло-мішок як майданчик для сидіння під час опитування – це неповага до дитини, до її почуттів. Винятком може бути випадок, коли серед інших варіантів розташування, дитина самостійно обрала таке крісло. У нашій практиці такого не було, але все можливо. У нашому досвіді були ситуації, коли опитувач свідомо обирав для себе крісло-мішок, щоб, нібито, бути ближчим до дитини по духу. Дорослий, що сідає на крісло-мішок, якби висловлює довіру до дитини: я не лякаюсь бути у незручній або занадто вільній позі в твоїй присутності, я не лякаюсь бути смішним. Тобто крісло-мішок в кімнаті опитування – це інструмент для психолога та варіант вибору для дитини, але, в жодному разі, не єдиний можливий варіант розташування.

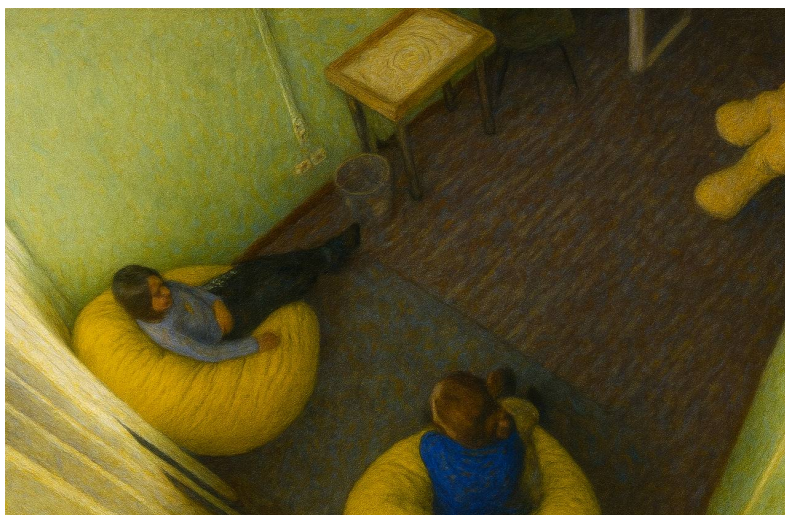
На рис. 4–6 ми бачимо «Зелену кімнату», котра має 3 різні камери, кожна з яких розташована без урахування вимог до відеозйомки опитування.

На рис. 7–8 ми бачимо дуже гарно облаштовану дитячу кімнату. Дорогі меблі, світильники, м'які подушки на підвіконні. Також кімната облаштована дзеркалом Гезелла (скло, що виглядає як дзеркало, з одного боку, і як затемнене скло – з протилежної), за яким розташовуються інші учасники слідчої дії.

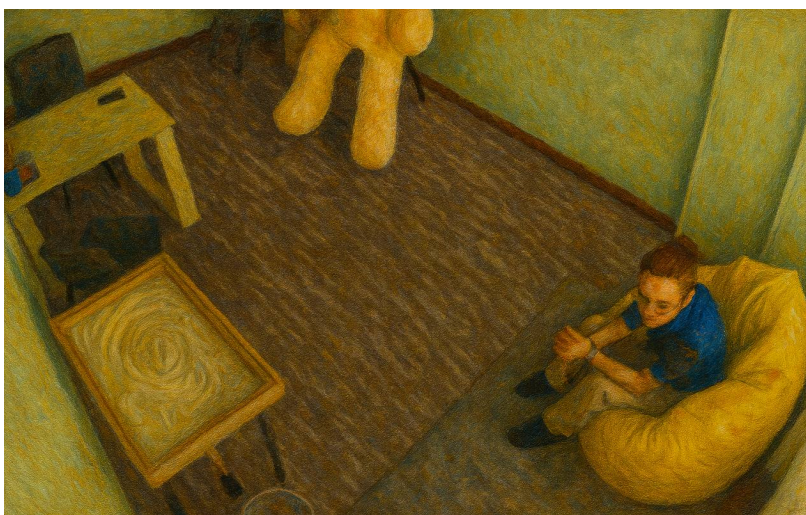
Водночас необхідно вказати, що у сучасному світі дзеркало Гезелла не є обов'язковим елементом кімнати для опитування, а й навпроти – може стати джерелом несподіваних перепон.

**Рис. 4. Кімната для опитування у м. Дніпрі (Дніпропетровський НДІСЕ).
Відеокамера №1**

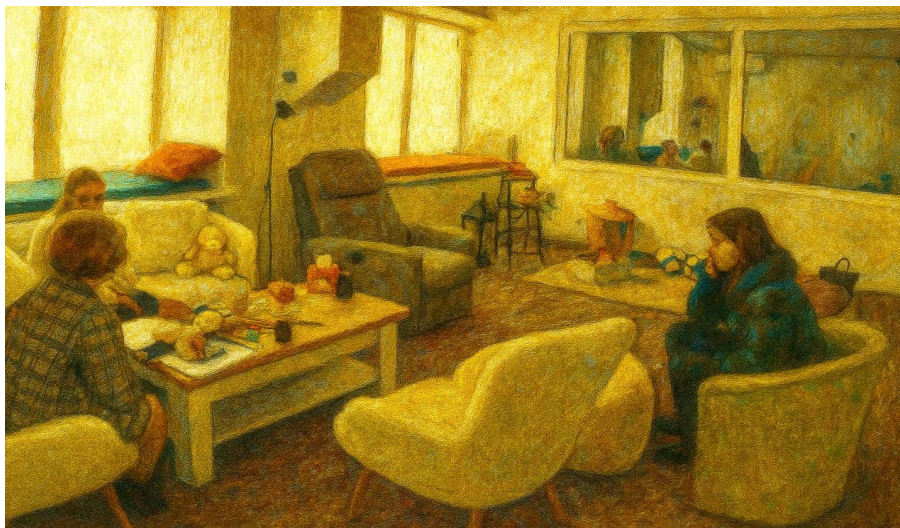
**Рис. 5. Кімната для опитування у ДНДІСЕ.
Відеокамера №2**

**Рис. 6. Кімната для опитування у ДНДІСЕ.
Відеокамера №3**

Рис. 7. «Зелена кімната» м. Запоріжжя. Голова психолога ховається за абажуром

**Рис. 8. «Зелена кімната» м. Запоріжжя.
Обличчя дитини закрито головою психолога**

Так у досвіді авторів статті є випадки, коли дзеркало Гезелла, було встановлено, нібито, як обов'язковий елемент, але його якість не була високою, що вплинуло на весь хід слідчої дії. Дзеркало не зберігало повної приватності й дитина мала можливість побачити усіх, хто знаходився з іншого боку, приклавши руки до дзеркала (див рис. 9, згенерований ШІ). Після того, як дитина побачила спостерігачів, розповідати про обставини злочину вона відмовилась.

Варто пам'ятати, що дзеркало Гезелла розробили давно – у той час, коли відеокамери ще не були у загальному доступі. У сучасних умовах допиту практична цінність такого дзеркала мінімальна.

На жаль, зазвичай таке дзеркало більш-менш просвічується, особливо за неправильного освітлення. З урахуванням сучасних технічних можливостей доречніше використання для опитування кімнати без дзеркала:

Рис. 9. Дитина бачить спостерігачів, котрі ховаються за дзеркалом Гезелла

кілька відеокамер з високою роздільністю, якісним звуком і безперервною фіксацією.

Є й економічний аргумент. Кімнати нерідко облаштовують коштом доно-рів, спонсорів або за бюджет підрозділу/установи. Дзеркало Гезелла – дороге у закупівлі та монтажі, але не додає функціональної користі. Набагато доцільніше направити кошти на якісні камери, акустичну обробку та ергономічні меблі – те, що реально підвищує ефективність процесу опитування та його фіксації.

Також на (рис. 7–8) ми бачимо невдале розташування учасників слідчої дії: голова психолога постійно прихована абажуром світильника, а коли опитувач нахиляється уперед – заслоняє обличчя дитини. Через такий ракурс зйомки 40% відео не було придатним для психологічного дослідження. Ці особливості відеозйомки були описані експертом у висновку експертизи (як цього вимагає методика такого дослідження), у результаті сторона захисту спробувала використати виявлені хиби: адвокат обвинуваченого намагався не лише оскаржити відеозапис як доказ, а й поставив під сумнів неупередженість експертного висновку. Під час розгляду справи прокурор ініціював виклик експерта для надання додаткових пояснень.

Ця ситуація переконливо демонструє, що належна якість відеофіксації та професійність психолога-інтерв'юера є критично важливими: помилки в організації процесу опитування ускладнюють експертну оцінку й можуть зумовити необхідність повторного допиту дитини, що є вкрай небажаним, з урахуванням ризику її вторинної травматизації.

На рис. 10 ми так само бачимо камеру, яка знімає з невдалого ракурсу, та дитину, що розташована у найгіршому місці – спиною до камери. На рис. 11,

Рис. 10. «Барнахус» у м. Миколаєві. Відеокамера 1

Рис. 11. «Барнахус» у м. Миколаєві. Відеокамера 2

з іншої камери під час того ж самого допиту, каптур, насунутий на лоб дитини, приховав більшу частину її міміки. Опитувач не звернув на це увагу, але це стало вирішальною помилкою, яка не надала можливості експерту-психологу здійснити повноцінний аналіз емоційних реакцій дитини.

Рис. 12–13 демонструють непоганий ракурс зйомки, котрий фіксує дитину близько, детально та в фас, але водночас психолог, що проводить опитування, поводить недбало та у середині відеозапису ставить перед камерою пляшку води. Через це друга частина відеозапису опитування була зіпсована та не могла бути проаналізована експертом-психологом.

Необхідно підкреслити, що жодної відповідальності перед дитиною, її родиною або законом психолог, котрий зіпсував відеозапис опитування, не несе. Водночас практика досліджень відеозаписів опитувань дозволяє дійти

Рис. 12. «Зелена кімната» у м. Роздільна, Одеська область

Рис. 13. «Зелена кімната» у м. Роздільна, Одеська область.

Психолог поставив перед камерою пляшку з водою

сумного висновку: більшість психологів не підготовлені для опитування, припускаються численних помилок та своєю некомпетентністю й недбалим ставленням до процесу зйомки, занадто часто псують відеозапис опитування як доказ.

На рис. 14–15 ми бачимо відеозаписи судових засідань, які були надіслані судом для проведення психологічних експертиз. Після попередніх прикладів, будь-якому сторонньому спостерігачу стає зрозумілим, що дослідження відео з таких ракурсів та в такій якості є неможливим. Тобто сучасна судова система, яка, захищаючи інтереси дітей, часто використовує їх право на допит в особливих умовах, не забезпечує якісну відеофіксацію цього допиту, чим руйнує шлях до отримання чергового доказу – висновку судово-психологічної експертизи.

Рис. 14. Приміщення для опитування у м. Києві. Відеозйомка судового засідання

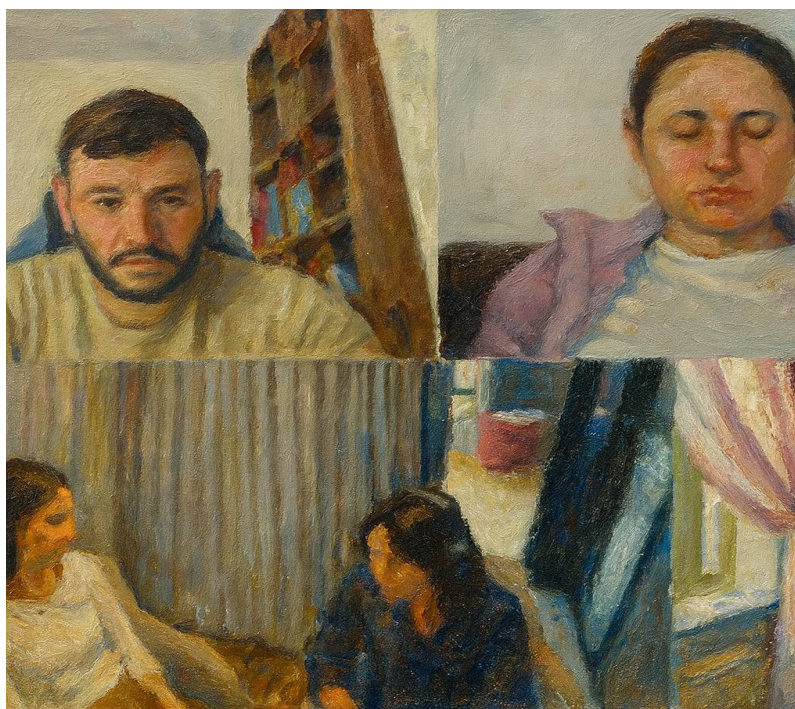

Рис. 15. Приміщення для опитування у м. Києві. Відеозапис судового засідання

Судам необхідно звернути увагу на те, що відповідальне ставлення до процесу опитування (допиту) дитини у суді, – це не лише про наявність будь-якого окремого приміщення, де розташовується дитина з психологом, а це, першочергово, про можливість якісної відеофіксації та професіоналізму опитувача. Останній не є телефонним дротом між дитиною й залом суду. Завдання психолога-інтерв'юера – уважно аналізувати питання, які ставляться дитині, й у разі їх некоректності, закритого або навідного характеру, переформулювати

у коректну, зрозумілу, безпечну та відкриту форму. На жаль, практика показує, що процес опитування дитини з окремого приміщення під час судового засідання зазвичай супроводжується бездумним повторюванням психологом запитань учасників кримінального провадження.

Окремо хочеться додати, що, на жаль, більшість судів в Україні не мають необхідної підготовки у питанні проведення допиту дитини. Аналіз відеозаписів судових засідань за участю дітей дозволяє фіксувати помилки, яких припускаються учасники процесу. Зазвичай це, в першу чергу, закритий характер запитань. А наявність великої кількості таких запитань суперечить будь-яким принципам опитування, де повинна превалювати вільна розповідь та відкриті запитання.

Заразом жодної відповідальності за некоректні або навідні запитання ані суд, ані учасники слідчої дії не несуть. На підставі аналізу практики, автори статті вважають, що в найближчому майбутньому якість проведення опитування (допиту) у суді, повинна стати предметом дослідження судово-психологічної експертизи. Також автори вважають, що у законодавстві повинна з'явитися визначена відповідальність осіб, що беруть участь в опитуванні, якщо їх непрофесіоналізм призводить до необхідності переопитувати дитину, тобто в черговий раз проводити неприємну процедуру з високими ризиками повторної травмизації.

Рис. 16 знову демонструє кімнату для опитування, яка сумнівно облаштована: наявне дзеркало Гезелла, але меблі зовсім не зручні. У кімнаті для опитування стоїть комп'ютер, за ним сидить слідчий. Інші учасники слідчої дії розташовані напроти нього. Фактично від «Зеленої кімнати» залишилася лише обкладинка – дзеркало, а зміст зовсім не відповідає вимогам до кімнати для опитувань. Здається, що «зробили кімнату для опитувань» в цьому випадку буквально дорівнюється «встановили у кабінеті слідчого особливе дзеркало».

Помилковим є також розташування дитини на «дитячому» стільці, поряд із дорослими, котрі, нібито, нависають над нею. Сумнівно, що в такій обстановці хлопчик відчував себе комфортно.

Водночас можна відмітити, що камера була розташована правильно, з точки зору фіксації реакцій дитини. Заразом усіх учасників процесу опитування відео не охопило.

Рис. 17–18 демонструють так само непоганий ракурс відеозйомки, водночас, якщо дитина ніяковіє, поводить ся скуто, опускає голову, її мімічні реакції не можливо зафіксувати повністю. У цьому приміщенні було б доречно встановити додаткову камеру – нижче та безпосередньо перед дитиною. Взагалі зйомка лише з одного ракурсу значно підвищує ризик втратити важливу інформацію: хтось невдало змінив позицію в просторі, поставив перед камерою предмет, дитина маленька та активно рухається по приміщенню тощо.

Рис. 16. «Зелена кімната» в Одеській області, м. Роздільна

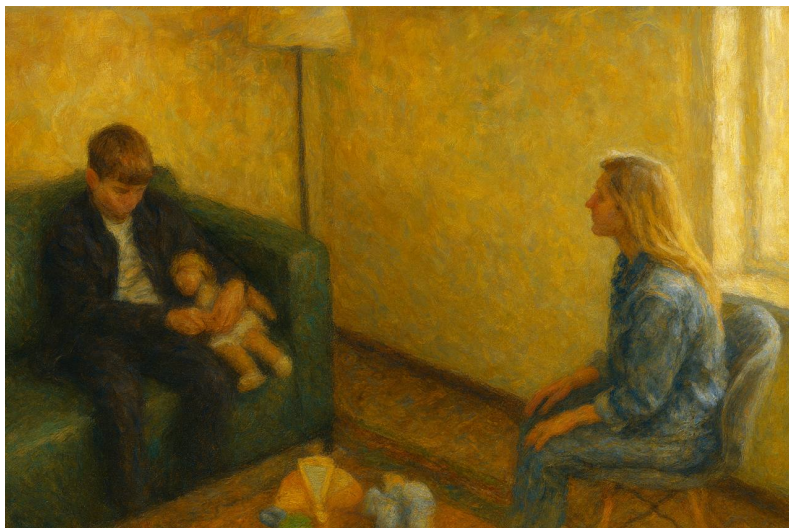

Рис. 17. «Барнахус» у м. Одесі. Дитина опускає голову, що не дозволяє побачити її міміку у повному обсязі

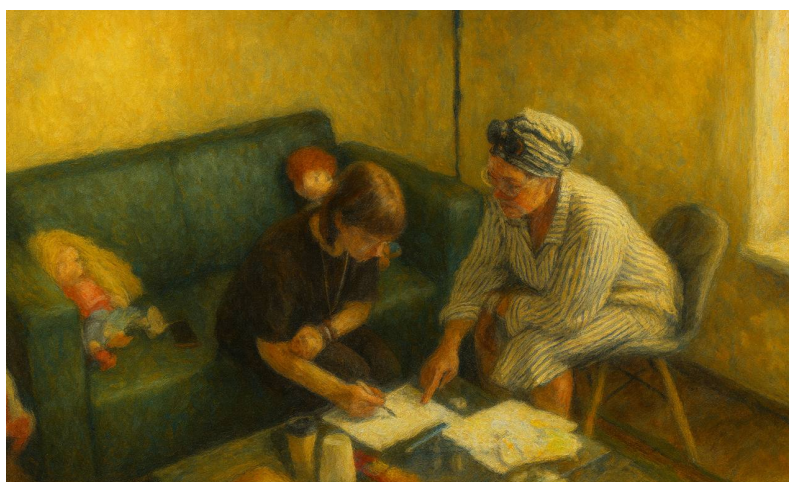

Рис. 18. «Барнахус» у м. Одесі. Психолог плутає ролі опитувача та слідчого. Процедура опитування дорослої дитини не передбачає отримання пояснень в малюнках

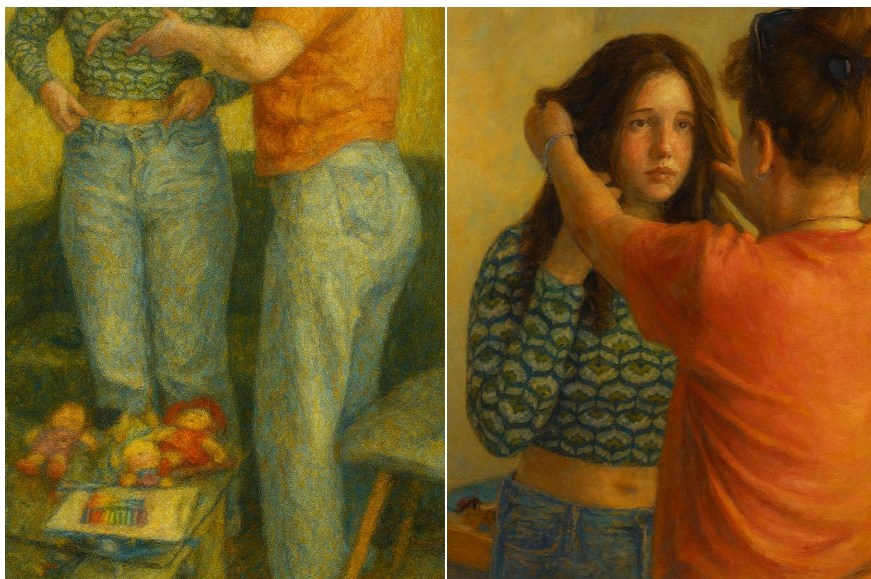

Рис. 19–20. «Барнахус» у м. Одесі. Психолог порушує кордони дитини

На рис. 19–20 зафіксовані помилки опитувача: порушуються фізичні межі дитини (торкнутися людини без її дозволу є неприпустимою формою впливу на її поведінку та емоційний стан); плутається форма слідчої дії – опитування не є відтворенням подій, завданням психолога є проведення якісного опитування, а не програвання певних ролей. Психолог переконливо наполягала на імітуванні завдання ударів на самій дівчинці, що є недоречним оскільки такі дії призводять до ретравматизації.

Розглянемо приклади якісно проведеної відеофіксації.

На рис. 21–23 камера непогано фіксує фігури та обличчя дітей, але розташування інших учасників слідчої дії є не дуже вдалим. При перегляді рис. 21 складається враження, що хлопчику не дуже зручно на одному дивані з опитувачем. Він розгорнувся і не має підтримки спини, поза напружена та закрита. На рис. 22 дівчинка хоча й сидить у закритій позі, напруження не відчувається. Водночас незрозумілою є кількість людей, котрі знаходяться у кімнаті для опитування.

Від рис. 23 складається враження, що не дуже зручно вже психологу – зазирати збоку – не найкращий спосіб налагодження контакту. Відеозапис фіксує дитину, психолога, що сидить поруч та офіційного представника дитини, що сидить в окремому кріслі. Поза фокусом камери присутній слідчий та адвокат дівчинки. Допит проводив переважно слідчий, деякі питання ставив адвокат, водночас дослідити особливості їх невербальної комунікації під час слідчої дії не було можливості, так як їх фігури не знаходились у фокусі відеокамери. Психолог, що був присутній на допиті та сидів поруч із дитиною, брала формальну участь у опитуванні (питання до дитини не ставив), водночас, з її сторони, були порушення «особистих кордонів» дитини: занадто близьке просторове розташування; під час слідчої дії психолог неодноразово

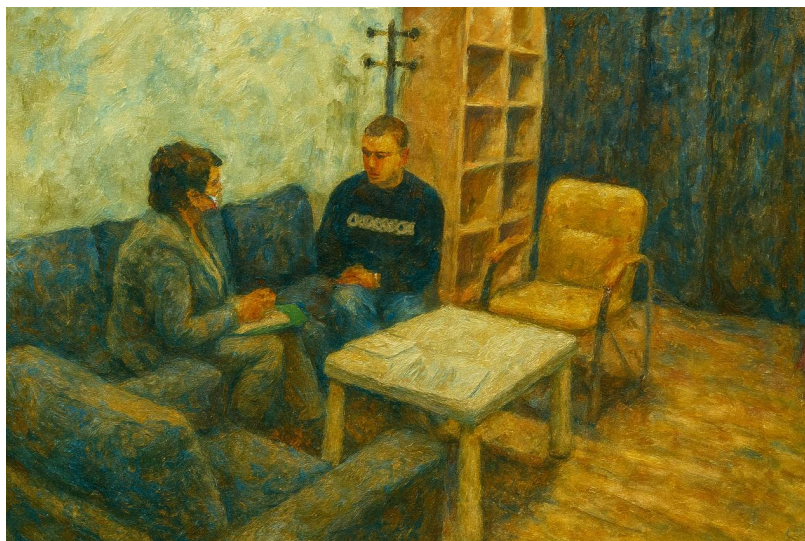

Рис. 21. «Зелена кімната» у м. Білгороді-Дністровську

Рис. 22. «Зелена кімната» РУП у м. Кривому Розі

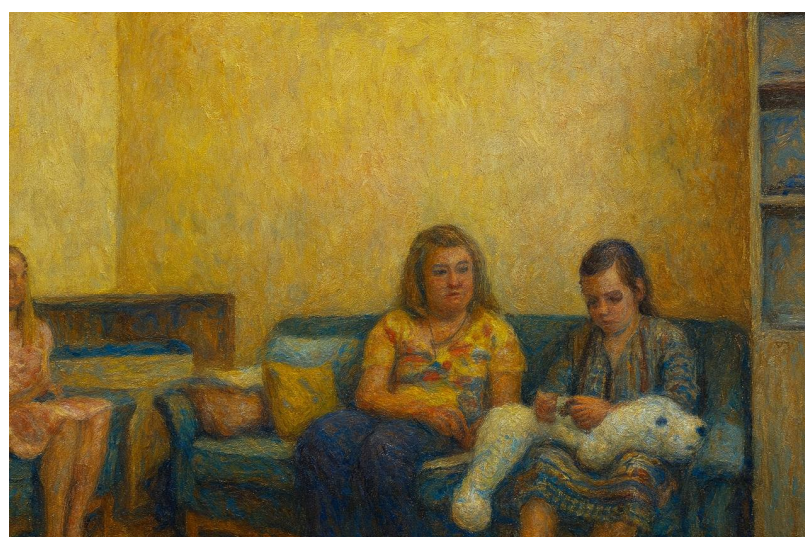

Рис. 23. «Зелена кімната» у м. Києві

торкалася дитини та її іграшки, тримала дівчинку за руку протягом декількох хвилин, не маючи на то особистого дозволу дитини. Таке порушення кордонів, психолог, ймовірно, вчинила як спробу заспокоїти та підбадьорити дівчинку, надати психологічну допомогу, однак це є порушенням відповідних вимог ведення опитування [1]. Психолог під час опитування – не матір, не подушка. Для обіймів та тримання за руку у цій слідчій дії була саме матір, яку чомусь відсторонили від її дитини, а психолог повинен був сконцентруватися на якості запитань та безпечності ситуації опитування.

Тобто рис. 23, нібито, демонструє непоганий ракурс зйомки, але лише до тих пір, поки не стає зрозумілим кількість осіб, що брали участь в опитуванні й порушили процедуру, яка передбачена Європейськими нормами [1].

Умови кімнат з рис. 21–23 дозволяли обрати правильне розташування, щоб камера якісно зафіксувала дітей, але опитувачі припустилися помилок.

На малюнку 24 зафіксована кімната для опитування, яка знаходиться в ОНДІСЕ та працює із 2022 року. Кімната є найкращою серед аналогів в Україні, що можна побачити у відео за посиланням (QR-код наприкінці статті). Ліпша з таких причин: 1) оснащена надсучасним обладнанням для відеозйомки опитування дітей з різних ракурсів, необхідних для подальшого проведення судово-психологічної експертизи та необхідною якістю звуку; 2) має ретельно підготовлених опитувачів-практиків, зокрема авторів статті.

Завдяки штучному інтелекту у експертів-психологів з'явилася можливість розробляти якісний інструментарій для навчання всіх, хто має відношення до процесу опитування дітей, – робити зі скріншотів відеозаписів картини, що нібито намальовані маслом, і які приховують справжні обличчя учасників слідчої дії, залишаючи незмінними інші деталі процесу опитування.

Картини, що використані в цій статті дозволяють детально та наочно проаналізувати помилки, котрих припускаються організатори опитувань та

Рис. 24. Кімната для опитування дитини в ОНДІСЕ

їх учасники. Такий наочний матеріал доводить те, що якість обладнання кімнат для опитування та якість підготовки опитувачів в Україні є недостатньою. Непідготовлені опитувачі та бездумно облаштовані кімнати продовжують запускати коло перепитувань дітей, коли через низьку якість відеозапису або невдалого розташування учасників слідчої дії у приміщенні, виникає необхідність повторного допиту. Будь який повтор – це втрата першого шару пантомімічної інформації та загроза ретравматизації дитини.

Вважаємо, що практика наочного детального розбору недоліків кімнат для опитувань та невдалих дій опитувачів зможе суттєво вплинути на підвищення якості опитувань та не допустити формалізм у найважливішому питанні – захисті інтересів дітей.

QR-код зліва – посилання на відео «Кімната для опитування (допиту) дітей в Одеському науково-дослідному інституті судових експертиз».

Перелік використаних джерел:

1. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей: веб-сайт. URL: <https://rm.coe.int/16804c2188>
2. Допит неповнолітньої особи з використанням новітніх технологій («Зелена кімната») веб-сайт. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12678/Zelena%20kimnata.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Модель «Барнахус». Загальна характеристика і впровадження в Україні. Збірка матеріалів із впровадження моделі «Барнахус» в Україні. Unicef. Міжвідомча координаційна рада з питань правосуддя щодо неповнолітніх. https://www.unicef.org/ukraine/media/20941/file/BARNAHUS_web.pdf
4. Методичні рекомендації щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната» для слідчих та ювенальних поліцейських веб-сайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/16976/file/Green%20Room%20Methodology%20for%20Police%20Officers.pdf>
5. Про запровадження та реалізацію пілотного проєкту щодо залучення психологів до кримінальних проваджень за участю малолітніх, неповнолітніх осіб через регіональні / міжрегіональні центри з надання безоплатної правничої допомоги. Наказ Мініюсту від 07.02.2023 №493/5/67/32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0247-23#Text>.
6. Журавльова М. О. Помилки в опитуванні дитини. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції-полілогу* (м. Харків, 15 – 16 квітня 2021 року). Харків : Право, 2021. С. 162–164. URL: <https://www.hniise.gov.ua/14075-mzhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-aktualn-pitannya-sudovo-ekspertizi-kriminalstiki.html>
7. Чердинцев Ю. Г., Журавльова М. О. Правові проблеми законодавчих норм, що створюють умови ретравматизації дітей, постраждалих від сексуальних злочинів. *Юридичний вісник*. № 4. 2021. DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.2215> URL: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2021/10.pdf
8. Журавльова М. О., Бордан О. Д. Щодо опитування дитини у присутності законного представника. Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 грудня 2022 р.) / за заг. ред. Н. В. Нестор; уклад. О. В. Баулін, О. І. Жеребко, Т. П. Кривак, О. О. Садченко, А. В. Старушкевич, Ю. Б. Форіс; Міністерство юстиції України. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. Київ: Університет «Україна». 2022. 526 с.

9. Журавльова М. О., Бордан О. Д. Належна підготовка дитини та її офіційного представника до процедури опитування (допиту). «Актуальні питання судової експертизи та криміналістики»: зб. матеріалів доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: 2023. С. 128–130. веб-сайт. URL: [https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tezy_konference28_compressed_compressed_compressed%20\(1\)-1-180.pdf](https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tezy_konference28_compressed_compressed_compressed%20(1)-1-180.pdf)

10. Бордан О. Д. Проблеми підготовки психологів, які працюють із дітьми у кримінальному процесі. Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи: зб. матеріалів кругл. столу, присвяч. Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листоп. 2024 р.) Одеса : Юридика, 2025. С. 17–21. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.29172>.

11. Журавльова М. О. Опитування дитини під час проведення процесуальних дій: практика, проблеми, перешкоди. *Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Науково-практичне видання*. Випуск 16. Одеса: Видавничий дім «Гельветика» 2024. С.12–26.

References:

1. Rada Yevropy. (n.d.). Kerivni pryntsypy Komitetu ministriv Rady Yevropy shchodo pravosuddia, druzhnoho do ditei [Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice]. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16804c2188>

2. Dopyt nepovnolitnoi osoby z vykorystanniam novitnikh tekhnolohii (,Zelena kimnata') [Interrogation of a minor using new technologies (,Green Room')]. Retrieved from: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12678/Zelena%20kimnata.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].

3. Unicef. (n.d.). Model ,Barnakhus'. Zahalna kharakterystyka i vprovadzhennia v Ukraini. Zbirka materialiv iz vprovadzhennia modeli ,Barnakhus' v Ukraini [Barnahus model: General characteristics and implementation in Ukraine]. Retrieved from: https://www.unicef.org/ukraine/media/20941/file/BARNAHUS_web.pdf [in Ukrainian].

4. Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii roboty z ditmy za metodykoiu ,Zelena kimnata' dlia slidchykh ta yuvenalnykh politseyskykh [Methodological recommendations for working with children according to the ,Green Room' method for investigators and juvenile police officers]. Retrieved from: <https://www.unicef.org/ukraine/media/16976/file/Green%20Room%20Methodology%20for%20Police%20Officers.pdf> [in Ukrainian].

5. Ministerstvo yustytisii Ukrainy. (2023). Pro zaprovadzhennia ta realizatsiiu pilotnoho proiektu shchodo zaluchennia psykhologiv do kryminalnykh provadzhen za uchastiu malolitnykh, nepovnolitnykh osib cherez rehionalni / mizhrehionalni tsentry z nadannia bezoplatnoi pravnychoi dopomohy [On the implementation of a pilot project to involve psychologists in criminal proceedings with the participation of minors]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0247-23#Text> [in Ukrainian].

6. Zhuravlova, M. O. (2021). Pomylyky v opytuvanni dytyny [Mistakes in child interviewing]. In Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky: zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii-polilohu (Kharkiv, April 15–16, 2021), 162–164. Kharkiv: Pravo. Retrieved from <https://www.hniise.gov.ua/14075-mzhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-aktualn-pitannya-sudovo-ekspertizi-krimnalstiki.html> [in Ukrainian].

7. Cherdyntsev, Yu. H., Zhuravlova, M. O. (2021). Pravovi problemy zakonodavchykh norm, shcho stvoriuiut umovy retraumatyzatsii ditei, postrazhdalych vid seksualnykh zlochyniv [Legal issues of legislative norms that create conditions for retraumatization of children affected by sexual crimes]. *Iurydychnyi visnyk*, (4). <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.2215>. Retrieved from: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2021/10.pdf [in Ukrainian].

8. Zhuravlova, M. O., Bordan, O. D. (2022). Shchodo opytuvannia dytyny u prysutnosti zakonnoho predstavnyka [On child interviewing in the presence of a legal representative]. In Aktualni pytannia sudovoi ekspertolohii, kryminalistyky ta kryminalnoho prava: materialy IV mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, December 16, 2022), 526. Kyiv: Universytet ,Ukraina'. [in Ukrainian].

9. Zhuravlova, M. O., Bordan, O. D. (2023). Nalezhna pidhotovka dytyny ta yii ofitsiinoho predstavnyka do protsedury opytuvannia (dopytu) [Proper preparation of a child and their official representative for the interview (interrogation) procedure]. In Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy ta kryminalistyky: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kharkiv, 2023), 128–130. Retrieved from: [https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tezy_konference28_compressed_compressed_compressed%20\(1\)-1-180.pdf](https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tezy_konference28_compressed_compressed_compressed%20(1)-1-180.pdf) [in Ukrainian].

10. Bordan, O. D. (2025). Problemy pidhotovky psykhologiv, yaki pratsiuiut iz ditmy u kryminalnomu protsesi [Problems of training psychologists working with children in criminal proceedings]. In Suchasna yurydychna psykhologhiia: vyklyky ta perspektyvy: zbirnyk materialiv kruhloho stolu, prysviach. Mizhnarodnomu dniu tolerantnosti (Odesa, November 15, 2024), 17–21. Odesa: Yurydyka. <https://doi.org/10.32837/11300.29172> [in Ukrainian].

11. Zhuravlova, M. O. (2024). Opytuvannia dytyny pid chas provedennia protsesualnykh dii: praktyka, problemy, pereshkody [Child interviewing during procedural actions: practice, problems, obstacles]. *Visnyk Odeskoho naukovo-doslidnoho instytutu sudovykh ekspertyz Ministerstva yustytzii Ukrainy*, (16). Odesa: Helvetyka. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 31.09.2025

Дата прийняття статті: 30.10.2025

Опубліковано: 05.12.2025

